
Vergaderjaar 2023-2024

21 501-02 Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

GL BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 juni 2024

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Raad Algemene Zaken van 25 juni 2024.

De minister van Buitenlandse
Zaken,

Hanke Bruins Slot

VERSLAG RAAD ALGEMENE ZAKEN VAN 25 juni 2024

Op 25 juni jl. vond de Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats in Luxemburg. Op de agenda stond het voorstel voor een richtlijn betreffende de transparantie van namens derde landen uitgevoerde belangenbehartigingsactiviteiten (hierna: het transparantieregister), de voorbereiding van de Europese Raad (ER) van 27-28 juni, en de artikel 7-procedure aangaande de rechtsstaat in Hongarije. Tevens was er een tweetal AOB's: over het voorgangsrapport van het Belgisch voorzitterschap over de toekomst van de EU en over ongewenste buitenlandse inmenging. Rondom de RAZ vonden Intergouvernementele Conferenties (IGC's) plaats met Montenegro, Oekraïne en Moldavië. De minister van Buitenlandse Zaken nam deel aan deze Raad en de IGC's met Oekraïne en Moldavië. De IGC met Montenegro vond de volgende dag in Brussel plaats, waarbij Nederland werd vertegenwoordigd door de Permanent Vertegenwoordiger bij de EU.

Transparantieregister

De Raad besprak het voorstel voor een transparantieregister, als onderdeel van het *Defence of Democracy* pakket, dat op 12 december jl. is gepubliceerd door de Commissie. De Commissie benadrukt met dit pakket het belang van het tegengaan van buitenlandse inmenging. Het Belgisch voorzitterschap deelde vooraf een notitie en vroeg lidstaten te reageren op de vraag 1) of de lidstaten de operationele conclusies over het voorstel zoals uiteengezet in de notitie kunnen steunen en 2) of de waarborgen tegen stigmatisering van het maatschappelijk middenveld voldoende zijn.

De meeste lidstaten waren kritisch over de reikwijdte, het harmonisatieniveau, de administratieve last van het voorstel, en het risico op stigmatisering van het maatschappelijk middenveld. Veel lidstaten hebben behoefte aan een scherpe definitie en objectieve criteria. Ook Nederland uitte zich kritisch over het register zoals voorgesteld. Nederland gaf aan twijfels te hebben over de effectiviteit, de reikwijdte en het harmonisatieniveau van de voorgestelde maatregelen. Een aantal lidstaten, waaronder Nederland, pleitte voor het uitvoeren van een nieuwe *impact assessment*. De lidstaten waren eensgezind dat stigmatisering van het maatschappelijk middenveld voorkomen moet worden. De Commissie gaf aan een nieuwe *impact assessment* serieus te overwegen en met aanpassing van het voorstel te komen.

Vorbereiding ER

In voorbereiding op de Europese Raad (ER) sprak de RAZ onder andere over de voortdurende Russische agressie tegen Oekraïne en de laatste ontwikkelingen in het Midden-Oosten en Georgië. Voor deze buitenlandpolitieke onderwerpen verwijst het kabinet naar het Verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 24 juni 2024 waar deze onderwerpen ook zijn besproken.

Veiligheid en Defensie

Bij het agendapunt veiligheid en defensie ging in het bijzonder aandacht uit naar de toegang tot financiering van de Europese defensie-industrie. De discussie tijdens de ER zal verkennend van aard zijn. In plaats van de aangekondigde brief zal de Commissie de financieringsopties mondeling toelichten tijdens de ER.

Concurrentievermogen

Ook heeft de RAZ in voorbereiding op de ER kort stilgestaan bij het versterken van het Europese concurrentievermogen, inclusief de mogelijke vervolgstappen ten aanzien van de kapitaalmarktunie.¹

Overig

¹ Zie ook Kamerstuk 21501-07, nr. 2044

De RAZ stond kort stil bij migratie als onderdeel van de voorbereiding van de ER. Ook ging de RAZ akkoord met het voorstel de werking van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming Oekraïners te verlengen tot en met 4 maart 2024. Dit voorstel lag als hamerpunt voor. Uw Kamer is hier in het verslag van de JBZ-Raad van 13 en 14 juni jl. reeds over geïnformeerd.²

Volgende institutionele cyclus

Bij de bespreking van de Strategische Agenda, die de Europese Raad van 27-28 juni zal vaststellen, was in de interventies van lidstaten aandacht voor onder meer financiën, uitbreiding, cohesie, migratie en de groene transitie. Nederland heeft hierbij de prioriteiten uitgedragen die het kabinet heeft vastgesteld voor de Strategische Agenda³ en tevens het non-paper uitgelicht dat Nederland met andere lidstaten opstelde over betere regelgeving⁴. Tevens stond de RAZ kort stil bij de Toekomst van Europa, en de routekaart om het voorbereidende werk aan EU-zijde voor toekomstige uitbreiding te structureren. Zie verder onder “A0B Voortgangsrapport Voorzitterschap Toekomst van Europa”.

Veiligheidsarrangement EU-Oekraïne

De RAZ ging akkoord met het veiligheidsarrangement tussen de EU en Oekraïne, dat als hamerpunt voorlag. Deze zal en marge van de Europese Raad van 27-28 juni worden ondertekend. Dit is een sterk signaal dat de EU de komende jaren achter Oekraïne zal blijven staan. Uw Kamer is eerder geïnformeerd over inzet en voortgang van dit EU veiligheidsarrangement.⁵

Artikel 7-procedure Hongarije

De Raad hoorde Hongarije voor de zevende keer in het kader van de Artikel 7 procedure. De hoorzitting betrof alle onderwerpen uit het met redenen omkleed voorstel dat het Europese Parlement in 2018 uitbracht. De meeste aandacht ging uit naar de onderwerpen corruptiebestrijding, mediavrijheid en -pluralisme, de vrijheid van vereniging, academische vrijheid, de rechten van LHBTIQ+ personen in Hongarije en de naleving van uitspraken van het EU-Hof en het EHRM door Hongarije.

Hongarije lichtte de stand van zaken toe in de Artikel 7 procedure en liet zich kritisch uit over de procedure die in Hongaarse ogen wordt gepolitiseerd. Hongarije gaf aan wel constructief aan de procedure deel te nemen en ging vervolgens in op de actuele stand van zaken op de verschillende terreinen van zorg. In dat verband stond Hongarije onder meer stil bij het functioneren van de nieuwe Integriteitsautoriteit, de nieuwe anti-corruptiestrategie en de nieuwe soevereiniteitswet die beoogt om buitenlandse inmenging tegen te gaan.

De Commissie gaf een kort overzicht van de recente ontwikkelingen in Hongarije sinds de laatste stand van zaken bespreking op 15 november 2023 en een korte samenvatting van de ontwikkelingen binnen het financiële instrumentarium. De Commissie erkende de geboekte voortgang op het terrein van juridische onafhankelijkheid en benadrukte dat Hongarije nog stappen moet nemen alvorens de nog opgeschorte middelen onder het financiële instrumentarium kunnen worden vrijgegeven. Vervolgens ging de Commissie onder meer in op haar besluit van 6 februari jl. om een inbreukprocedure te starten tegen Hongarije vanwege de soevereiniteitswet.⁶ Ook wees de Commissie op de niet-naleving van Hongarije van arresten van het EU-Hof en het EHRM, en noemde daarbij de op 13 juni jl. door het EU-Hof opgelegde boete en dwangsom wegens het schenden van

² Kamerstukken II, 2023/24, 32317, nr. 882

³ Kamerstuk 21501-20, nr. 2041

⁴ Zie non-paper in Kamerstuk 21501-02, nr. 2913

⁵ Dit is o.a. met uw Kamer gedeeld bij de Geannoteerde Agenda RBZ van 19 februari jl. (nr. 21501-02)

⁶ Europese Commissie, *February infringement package: key decisions*. [February infringement package: key decisions \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic-117396.pdf).

het EU-asielrecht.⁷ Ten slotte gaf de Commissie aan dat Hongarije nog geen stappen heeft genomen om de problematiek rondom vrijheid van meningsuiting en mediavrijheid te adresseren. De Commissie concludeerde gelet op het vorenstaande dat een groot deel van de zorgen uit het met redenen omkleed voorstel nog altijd bestaan.

Tijdens de hoorzitting namen dertien lidstaten actief deel aan de discussie. Luxemburg intervenueerde namens de Benelux, en lichtte er een aantal zorgen uit, waaronder de druk op onafhankelijke media en op de rechten van LHBTIQ+ personen. De vragen van de Benelux-landen waren gericht op de naleving van het bovengenoemde arrest over de schending van het EU-asielrecht en de bescherming van minderheden. Hongarije ging uitgebreid in op alle vragen van de lidstaten. Na afloop van de hoorzitting concludeerde het voorzitterschap dat de Raad zich over de Artikel 7 procedure tegen Hongarije zal blijven buigen.

AOB Buitenlandse inmenging

Litouwen lichtte een voorstel toe om te onderzoeken welke verschillende activiteiten er binnen en tussen de EU-instellingen plaatsvinden op het gebied van aanpak van desinformatie en strategische communicatie, in verband met de toegenomen dreigingen op het gebied van *Foreign Information Manipulation and Interference* (hierna: FIMI). Dit onderzoek moet bijdragen aan het voorkomen van overlap, het identificeren van hiaten in de aanpak, en het verbeteren van de coördinatie tussen de verschillende activiteiten. De Commissie benadrukte dat het risico op het gebied van FIMI niet moet worden onderschat, en gaf aan dat ook bestaande samenwerkingsnetwerken en het maatschappelijk middenveld moeten worden betrokken bij het voorgestelde onderzoek. Het voorstel werd breed gesteund door de overige EU-lidstaten, waaronder Nederland. Enkele lidstaten benadrukten dat dit onderzoek breed moet worden aangevlogen, waarbij ook hybride dreigingen, het maatschappelijk middenveld en activiteiten die buiten de EU worden ondernomen, worden meegenomen. Ook werd benadrukt dat de democratische weerbaarheid vaker geagendeerd zou moeten worden, bijvoorbeeld in de *European Political Community* (EPC) of de Raad Algemene Zaken.

AOB Voortgangsrapport Voorzitterschap Toekomst van Europa

Het Belgisch voorzitterschap presenteerde het voortgangsrapport over de Toekomst van Europa.⁸ Dit met het oog op de routekaart, die de Europese Raad van 27-28 juni zal vaststellen. Deze routekaart heeft tot doel om het voorbereidende werk aan EU-zijde voor toekomstige uitbreiding te structureren. Op basis van bijeenkomsten gedurende het afgelopen half jaar, stelt het voorzitterschap in het rapport voor om de discussie de komende tijd te voeren langs vier hoofdthema's: waarden, beleid, begroting en bestuur. Het rapport werd door de Commissie en enkele lidstaten verwelkomd als een goede basis om het onderwerp de komende tijd verder te brengen. Hongarije kondigde aan de discussie tijdens het aankomend voorzitterschap voort te zetten.

Intergouvernementele Conferenties

Op 25 juni vonden de eerste IGC's plaats met kandidaat-lidstaten Oekraïne en Moldavië. Voor deze twee landen betekent dit het formele startschot van de toetredingsonderhandelingen, nadat eerder beide landen de voor deze fase relevante stappen hebben gezet en voor beide landen het onderhandelingsraamwerk door de Raad is vastgesteld. Op 26 juni vond tevens de 16^e IGC met kandidaat-lidstaat Montenegro plaats. Tijdens de IGC's werd stilgestaan bij de voortgang die de drie landen in de afgelopen periode hebben gemaakt, en de verwachtingen die gepaard gaan met het verdere toetredingsproces, waarbij de centrale rol van de Kopenhagencriteria en het voldoen aan de EU-standaarden over de volle reikwijdte van het EU-*acquis* werd benadrukt. De drie genoemde kandidaat-lidstaten, die zich in verschillende fases van

⁷ <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2024-06/cp240099en.pdf>.

⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10411-2024-INIT/en/pdf>

het toetredingsproces bevinden, werden door verschillende lidstaten, waaronder Nederland, opgeroepen werk te maken van de verdere hervormingen.

Kandidaat-lidstaten in Commissie rechtsstaatrapport 2024

In het rechtsstaatrapport van 2024 zal de Commissie voor het eerst landenhoofdstukken opnemen over vier kandidaat-lidstaten (Albanië, Montenegro, Servië en Noord-Macedonië).⁹ Publicatie van het Commissie rechtsstaatrapport volgt naar verwachting in juli 2024.¹⁰ Op 17 juni jl. besloot de Milieuraad dat de betrokken kandidaat-lidstaten éénmaal per jaar voor een algemene gedachtewisseling over de rechtsstaat tijdens de Raad Algemene Zaken worden uitgenodigd.¹¹ Om geen afbreuk te doen aan de integriteit van de dialoog over de rechtsstaat tussen de lidstaten, wordt voorzien in een afzonderlijke sessie tijdens de jaarlijkse horizontale dialoog, en zullen kandidaat-lidstaten met de lidstaten spreken over de rechtsstatelijke trends en ontwikkelingen in de betreffende kandidaat-lidstaten. Op deze manier kan de Raad een bijdrage leveren aan het bewustzijn onder de kandidaat-lidstaten van EU-rechtsstaatverplichtingen, en de kennis over elkaars rechtssystemen en het onderlinge vertrouwen vergroten. Voor het toetredingsproces van de kandidaat-lidstaten blijven het jaarlijkse uitbreidingspakket en de bijbehorende landenrapportages centraal staan.

¹⁰ [2024 Rule of Law Report - European Commission \(europa.eu\)](#).

¹¹ De werkwijze is uitgezet in het document ST 10838 2024 (via *Delegates Portal* te raadplegen) die door Coreper is voorbereid en de Milieuraad op 17 juni jl. heeft goedgekeurd.